

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และสาธารณสุข

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีมากขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมาทำให้เกิดปัญหาสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น และปัญหาความไม่สงบเป็นปัญหาหลักที่สำคัญที่สร้างผลกระทบต่อเนื่องทั้งระบบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สังคมส่วนใหญ่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสังคมทางจิตวิญญาณที่ผูกพันกับหลักศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมมลายูที่มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเองที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและเหนียวแน่น วิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ขึ้นตรงต่อหลักการในศาสนาอิสลามที่มีอัล-กุรอานเป็นธรรมนูญของชีวิต วัฒนธรรมอื่นๆ หลังไหลเข้ามา จึงไม่ได้รับการยอมรับและถูกต้องด้านจากประชาชน ซึ่งปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากความหวงแหนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยมลายูที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายสาธารณะของรัฐที่ไม่เข้าใจสังคมของคนไทยมุสลิมด้วย

ดังนั้น ศาสนามีอิทธิพลของปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ศาสนากลับช่วยส่งเสริมให้ครอบครัวและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้มแข็งขึ้น แต่เนื่องจากความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ในเรื่องพหุวัฒนธรรม เพราะอิสลามซึ่งเป็นทั้งศาสนาและวัฒนธรรม ดังนั้น เป็นเรื่องที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้

จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่สะสม สลับซับซ้อน และต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน อีกทั้งขาดการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและถูกต้องตามพื้นฐานความเป็นจริง ทำให้ปัญหาทั้งหมดรวมกันก่อให้เกิดความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อความสะดวกในการศึกษาปัญหาในครั้งนี้ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้ศึกษาปัญหาต่างๆ โดยจะได้นำเสนอเฉพาะ ๔ ด้าน ที่ได้รับมอบหมายคือ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และสาธารณสุข

๑. ปัญหาสังคม

จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ผู้นำครอบครัวต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทำให้จำนวนหญิงหม้ายและเด็กกำพร้าเพิ่มมากขึ้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชน สร้างผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวสตรีต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเพียงลำพัง ทำให้ไม่มีเวลาที่จะอบรมบุตรหลานนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา และครอบครัวก็มีฐานะยากจนลง

ตามมาด้วยการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้น และทำให้เกิดภาวะตั้งเครียดในครอบครัวและสังคมตามไปด้วย ส่วนการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมอย่างมาก

ส่วนความแตกแยกของชุมชนต่างวัฒนธรรมในบางพื้นที่ ระหว่างชุมชนชาวพุทธกับชาวมุสลิม เนื่องจากความหวาดระแวงทำให้เกิดความไม่ไว้ใจกัน แม้อดีดเคยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในบางชุมชน ทั้งถูกภาครัฐตั้งข้อสงสัยว่า เป็นชุมชนที่อาจมีแนวร่วมของขบวนการก่อ

ความไม่สงบอยู่ในชุมชน ทำให้ชุมชนใกล้เคียงหวาดระแวงไปด้วย ไม่อยากคบหากันเหมือนเดิม และต่างก็มี ความสัมพันธ์กันเหินห่างมากขึ้น อีกทั้งมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นอีก ก็มักจะถูกมองอย่างคั่นสรูปในทางลบ โดยไม่คำนึงถึง การตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วย

สังคมก็เกิดผลกระทบมากขึ้นเมื่อเกิดข่าวลือทางลบต่อภาพพจน์ของภาครัฐ โดยเฉพาะ หน่วยงานความมั่นคง ที่แพร่หลายในกลุ่มประชาชน โดยภาครัฐยังไม่สามารถอธิบายความเป็นจริงที่ถูก ยอมรับกับประชาชนได้ ทำให้ข่าวลือดังกล่าวถูกทำให้เชื่อว่าเป็นข่าวจริง และทำให้ภาครัฐบางหน่วยงานถูกมอง ว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้ออกความไม่สงบด้วย เป็นเหตุให้ประชาชนบางส่วน ไม่เชื่อมั่นและไม่ไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐก็อาจจะแวงและไว้วางใจในบางส่วนเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาความระแวงที่ภาครัฐมีต่อกลุ่มนักศึกษาเยาวชนในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่าถูกมองจากเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานความมั่นคงอย่าง หวาดระแวง ในประเด็นของกลุ่มเสี่ยงของการเข้าร่วมเป็นแนวร่วมในขบวนการก่อความไม่สงบ ทำให้มีการ ปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียม ประเด็นสำคัญคือการปิดกั้นไม่ให้อยู่ในกระบวนการ มีส่วนร่วม ไม่เปิดโอกาสให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ไม่สามารถเปิดพื้นที่สันติวิธี ทั้งในระหว่างกลุ่มนักศึกษา เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ ประสบการณ์ดังกล่าวมีผลต่อความรู้สึกของ นักศึกษาและเยาวชนในพื้นที่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐไม่จริงใจในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบอย่างแท้จริงและไม่ เห็นคุณค่าของกลุ่มพลังทางวัฒนธรรมที่พร้อมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

๒. ปัญหาการศึกษา

ความหวงแหนทางวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากศาสนาอิสลาม โดยรัฐจัดหลักสูตรการศึกษา ซึ่งที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมของประชาชน ใช้หลักสูตรร่วมกันทั้งประเทศ ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง ศาสนาอิสลามซึ่งเป็นหัวใจของการดำรงชีวิตของเขา เป็นเหตุให้ประชาชนไม่เต็มใจส่งบุตรหลานมาเรียนใน โรงเรียนรัฐ และหันไปจัดการศึกษาโดยชุมชน ตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ดาโต๊ะ) โรงเรียน เอกชนสอนศาสนา ตลอดจนสถาบันปอเนาะ ในขณะที่เดียวกันรัฐมีความหวาดระแวงว่าสถานศึกษาบางแห่ง เป็นที่บ่มเพาะเยาวชนที่อาจจะเป็นแนวร่วมของขบวนการก่อความไม่สงบ เมื่อไม่มีความผูกพันกับระบบ การศึกษาของรัฐ อย่างแน่นแฟ้น ย่อมทำให้ความรู้ความเข้าใจกับรัฐน้อยลงไปด้วย

จากการบริหารจัดการของภาครัฐในการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ ไม่มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทางด้าน บุคลากรทางการศึกษาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการบริหาร

ปัญหาหลักของการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญคือการที่นักเรียนจบมัธยมปลาย หรือเน้นเรียนสายสามัญเป็นจำนวนมาก เมื่อฐานะทางครอบครัวไม่อำนวยที่จะส่งเรียนต่อระดับอุดมศึกษา หรือ ขาดการแนะแนว ผู้ปกครองบางท่านขาดกำลังใจที่จะส่งเด็กเรียนต่อเพราะกลับมาไม่มีงานทำ เด็ก บางคนที่มาเรียนในเมืองใหญ่ ๆ แล้วกลับไปบ้านตนเองจะมีพฤติกรรมขาดความเป็นมุสลิมที่ดี หรือรัฐไม่ ส่งเสริมวิชาชีพ ให้เด็กในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนเพื่อจะมีงานทำในอนาคต

ในพื้นที่ภาคใต้จะพบว่า โครงสร้างประชากรผิดปกติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจะมีกลุ่มเยาวชนมากกว่า ๒ เท่าหรือจำนวนไม่น้อยกว่า ๒ แสนคน ที่อยู่นอกการพัฒนา จะเห็นได้ว่าเยาวชนกลุ่มนี้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเลย และถูกดึงไปสู่ภาวะของความไม่สงบในปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

๓. ปัญหาวัฒนธรรม

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชนเชื้อสายมลายูนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาและมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้วิถีชีวิตของผู้คนที่นี่วางอยู่บนครรลองของวัฒนธรรมของอิสลามและมลายูเป็นหลักจนก่อเกิดลักษณะเด่นเป็นอัตลักษณ์ซึ่งแสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันได้กับเพื่อนร่วมชาติต่างศาสนาและวัฒนธรรมในอาณาบริเวณนั้นอย่างกลมกลืนมิตร แต่ความต่างกันเป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน ดังนั้นด้วยปัจจัยของความไม่รู้ความไม่เข้าใจ ไม่เข้าถึงและมีความอคติ ซึ่งนำมาซึ่งความอยุติธรรม จึงเป็นผลให้กลุ่มขบวนการที่ใช้ความรุนแรงเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจูงใจให้เยาวชนใช้ความรุนแรงต่อต้านรัฐ และปัญหาในเชิงอัตลักษณ์เกิดความรู้สึกว่ารัฐทำลายความอัตลักษณ์ของตน เลือปฏิบัติและไม่ให้ความเป็นธรรมตลอดจนปัญหาเหล่านี้ได้ถูกสะสมมาเป็นเวลายาวนาน

สาเหตุหนึ่งของความรู้สึกที่ทำให้สังคมไทยทั่วไปรู้สึกไม่เหมือนคนไทยด้วยกัน แต่ความจริงแล้วมันเป็นความแตกต่างในทางวัฒนธรรมที่เหมือน “มัลย์ที่ต้องมีดอกไม้หลากสี”

วัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับวัฒนธรรมในสังคมไทยนับเป็นพหุวัฒนธรรม ที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันทั้งสองวัฒนธรรม การดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐไม่ควรที่จะให้ประชาชนรู้สึกว่าจะถูกกลืนกลายหรือทำลายวัฒนธรรมของตน

ความรู้สึกว่ารัฐจะทำลายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนในหมู่ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีตที่ผ่านมาเป็นการรับรู้ที่สะสมทางประวัติศาสตร์ แม้ว่าจะได้รับการแก้ไขมาแล้วในยุคนี้ แต่ก็ยังเกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนชาวมุสลิมกับรัฐ และระหว่างประชาชนชาวมุสลิมกับประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิม ระหว่างมุสลิมกับมุสลิม ตลอดจนระหว่างมุสลิมกับประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ

๔. ปัญหาสาธารณสุข

ปัญหาสาธารณสุขเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้บริการและผู้รับบริการ กล่าวคือจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้นุเคราะห์ทางการแพทย์และสาธารณสุขขาดขวัญ กำลังใจและต้องทำงานในการให้บริการเพิ่มมากขึ้นในขณะที่ว่าจำนวนบุคลากรกลับลดน้อยลงจากการขอย้ายโอนการไม่กล้าถือกลงมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ด้วยปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนั้นในบางพื้นที่เจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถเดินทางเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้ ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ส่วนหนึ่งยังถูกแทรกแซงการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ซึ่งมีผลต่อการทำงานและความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน

ในด้านประชาชน ส่วนหนึ่งยังเข้าไม่ถึงบริการทางสาธารณสุข ทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพและสุขภาวะ จึงพบว่า อัตราการเสียชีวิตของมารดา และทารกแรกเกิดสูงกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ ตลอดจนผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม

ดังนั้น การบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีรูปแบบและวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นอย่างมากมาย รวมทั้งยังไม่มีสถานที่บริการเพียงพอต่อความต้องการของคนในพื้นที่อีกด้วย

ทางออกของปัญหา

ในส่วนของปัญหาทางด้านสังคม คณะอนุกรรมการชุดนี้ฯ ขอเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

๑. ทางออกปัญหาสังคม

รัฐต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในบทบาทของการเป็นพ่อแม่ที่ดี และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง และให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในบริบทของสังคมไทย และสังคมโลก อันจะเป็นผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในส่วนของสตรีมุสลิมควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในชุมชนด้วยบริบทของสังคม และวัฒนธรรม อาทิ จัดตั้งองค์กรในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนให้มีฝ่ายสตรีในคณะกรรมการกลางอิสลามทั้งในระดับจังหวัดและมัชยิด

๒. ทางออกปัญหาการศึกษา

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังนั้นควรบรรจุภาษามลายูกลางในโรงเรียนนับแต่ระดับประถมจนถึงมัธยมปลาย และให้ความสำคัญด้วยการสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง รวมทั้งให้มีการบูรณาการระหว่างหลักสูตรสามัญศึกษาและหลักสูตรวิชาการศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนให้มากขึ้น และควรเพิ่มวิชาสันติศึกษาในหลักสูตร ขณะเดียวกันก็จะต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน โดยส่วนหนึ่งต้องเน้นและเพิ่มกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่แก่นักเรียนนิตินักศึกษาและควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพิพิธภัณฑน์เพิ่มมากขึ้น

หนึ่งรัฐควรปรับรูปแบบเวลาเรียนของ โรงเรียนสามัญของรัฐใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ - ๑๔.๐๐ นาฬิกา โดยให้เรียนครบละ ๕๐ นาที เพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ครู และเด็กมุสลิม จะสามารถใช้เวลาให้ต่อเนื่องในช่วงเช้าหลังละหมาดซุบฮ์ อย่างมีประโยชน์ และเวลาที่เหลือในช่วงบ่ายให้เด็กสามารถใช้ชีวิตกับสังคมครอบครัวมากขึ้นและสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาได้อย่างมากขึ้น

๓. ทางออกปัญหาด้านวัฒนธรรม

เนื่องจากปัญหาทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาเชิงอัตลักษณ์ การแก้ปัญหาของรัฐจึงจะต้องใช้รูปแบบ การเมือง การปกครอง การจัดการ ในรูปแบบพิเศษเพื่อลดการปิดกั้น การกีดกัน หรือการกีดกันเชิงอัตลักษณ์ รัฐจะต้องสร้างชุดความรู้เพื่อให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต

ชนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของคนในพื้นที่ และให้การยอมรับอัตลักษณ์ในความเป็นคนเชื้อชาติ
มลายูของชาวมุสลิมในพื้นที่ และรัฐจะต้องยอมรับให้ภาษามลายูเป็นภาษาที่ใช้ในการปฏิบัติงานและติดต่อ
ราชการอีกภาษาหนึ่ง

ควรสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และความงดงามของอาณาจักร
ปัตตานีในอดีต ในเชิงสร้างสรรค์ แต่ก็ไม่ได้ปิดกั้นประวัติศาสตร์ที่เจ็บปวดของที่นี่ ต้องบรรจุหลักสูตรใน
การศึกษาหรือเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ภาคใต้ ในด้านการศึกษาทุกภาค เพื่อให้คนทั้งชาติได้มีความภูมิใจใน
ประวัติศาสตร์ของปัตตานีด้วย

ต้องแลกเปลี่ยนและมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ ศึกษาถึงปัญหาและทางออก โดยใช้
กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และให้รัฐสนับสนุนในการจัดภูมิ
ทัศน์เพื่อการเรียนรู้ของมัสยิดด้วย อย่างเช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระหว่างมัสยิดกับ
รัฐ มัสยิดกับวัด และเพื่อหาทางสร้างเครือข่ายสันติวิธี และสร้างวัฒนธรรมร่วมกันไปด้วย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเราต้องเน้นสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ โดยมีศาสนสถาน
เป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การสร้างอุทยานแห่งประวัติศาสตร์

ควรพัฒนาศักยภาพของอิหม่าม คอเด็บ บิหลั่น โดยให้ผู้นำศาสนานั้นเป็นผู้เสนอว่า เขาอยาก
เรียนรู้อะไร อย่างเช่นที่เคยมีหลักสูตรวิทยาลัยอิหม่าม และควรมีการวิจัยประเมินผลเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ลงไป
ทำงานด้านนี้ และเน้นผลักดันให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการของศาสนามากขึ้น

ต้องกำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้เป็นนโยบายด้านความมั่นคง
เพื่อให้นำไปใช้ได้ โดยไม่ต้องระแวง และเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน

๕. ทางออกปัญหาด้านสาธารณสุข

รัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อทุกรูปแบบในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี
เพื่อเป็นการป้องกันโรคและเสริมสร้างร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ตลอดจนเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้าถึง
บริการสาธารณสุขให้มากขึ้น

ในด้านผู้ให้บริการ ควรเพิ่มหน่วยพยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มากขึ้นเพียงพอกับ
ปัญหาสถานการณ์ความรุนแรง ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดมาตรการในการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินให้มี
ประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจเป็นพิเศษและให้อิสระ ไม่แทรกแซงการปฏิบัติงานใน
การปฏิบัติหน้าที่เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

ข้อเสนอแนะ

ในมิติด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และสาธารณสุขที่กล่าวแล้ว ด้วยคณะอนุ
กรรมการชุดนี้เห็นว่ายังมีมิติด้านกลุ่มพลังในชุมชนที่ควรนำมาเสนอเป็นข้อเสนอแนะ กล่าวคือ

๑. กลุ่มสตรี

จากการที่สตรีมีเป็นจำนวนมากและต้องกลายเป็นหญิงหม้าย จากสถานการณ์ความรุนแรง
เพิ่มมากขึ้นก็ควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและฝึกฝนอาชีพให้แก่สตรี ตลอดจนเปิดพื้นที่ให้สตรีมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนให้มากขึ้น อาทิ การตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มเฝ้าระวังปัญหาเยาวชน เพื่อช่วยในการป้องกันปัญหาและพัฒนาชุมชน

นอกจากนั้นรัฐต้องปรับขั้นตอนของการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น (ในลักษณะ One Stop Service)

๒. กลุ่มเยาวชน

เยาวชนคือกำลังสำคัญของประเทศ ซึ่งในพื้นที่ เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเป็นผู้ว่างงานมีเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น รัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อเนื่องนอกระบบให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาชีพ พร้อมกันส่งเสริมการสร้างงาน ตลอดจนสร้างตลาดแรงงานรองรับ นอกจากนี้ควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม มาเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

๓. กลุ่มศาสนา

เนื่องจากผู้นำศาสนาเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนในพื้นที่ นับเป็นพลังและต้นทุนทางสังคมที่สำคัญ ฉะนั้นรัฐจะต้องหามาตรการในการปกป้องคุ้มครองและติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องกับความเป็นจริงอย่างต่อเนื่องเสมือนคังมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการกำกับดูแลและพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกันรัฐต้องไม่ให้ความหวาดระแวงผู้นำทางศาสนาเป็นอุปสรรคในการสร้างสันติสุขและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ในส่วนของสังคมมุสลิม รัฐควรส่งเสริมให้คุตบะห์ (ธรรมเทศนา) ในวันศุกร์เป็นทางนำในการป้องกันแก้ไขปัญหาและสร้างสันติสุขให้แก่ชุมชนในพื้นที่ด้วยอีกส่วนหนึ่ง และรัฐควรสนับสนุนให้จัดตั้งศาลชาอียะห์เพื่อเป็นการพิจารณาตัดสินคดีและครอบครัวของมุสลิม

๔. กลุ่มนักการศึกษา

ครูที่สอนในคาบิคา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันปอเนาะ ตลอดจนอาจารย์มุสลิมที่สอนในระดับต่าง ๆ นับแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชน นับได้ว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่พลังส่วนนี้ก็ประสบกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านความมั่นคงปลอดภัย ค่าตอบแทน ตลอดจนความไว้วางใจจากรัฐ ดังนั้นหากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะแก้ไขปัญหาลดอุปสรรค ให้ลดน้อยลงหรือหมดไปมากที่สุด กลุ่มนักศึกษาน่าจะกล่าวได้ว่าเป็นพลังที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านสังคม และวัฒนธรรม

๕. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น

ผู้นำท้องถิ่นคือผู้บริหารปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นจากการกระจายอำนาจและกระจายงบประมาณลงไปยังพื้นที่ หากรัฐจะบริหารจัดการส่งเสริมและติดตามประเมินผล

ให้ผู้นำท้องถิ่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบนฐานของ “ความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” ผู้นำท้องถิ่นก็จะเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างสังคมสันติสุขที่ยั่งยืน

๖. กลุ่มสื่อมวลชน

นักสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะที่ทำงานกับหนังสือพิมพ์และทีวีเสรีในพื้นที่นั้นขึ้นอยู่กับการบริหารในลักษณะเครือข่าย ทั้งนี้ได้ใช้ให้คนในท้องถิ่นเป็นผู้สื่อข่าวที่เรียกว่า “สตรีตเจอร์” และส่งข่าวเข้าไปที่หน่วยงานกลางตามความเป็นจริง ตามสถานการณ์ในพื้นที่ แต่เวลาคัดกรองข่าวสู่สาธารณะ โดยการรีไรท์หรือคัดต่อข่าวให้ได้สำเนาของข่าวเพื่อทำให้เกิดเครดิตกับผู้อ่านและผู้ชมในเชิงธุรกิจ ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นกลางของข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ประชาชนโดยรวม

ส่วนสื่อวิทยุ นั้น ผู้ดำเนินรายการจะเป็นคนในพื้นที่ ทำงานอิสระ สามารถเสนอข่าวสารถึงผู้บริโภคสื่อได้โดยตรง เมื่อมีข่าวสารที่น่าเสนอออกไปกระทบกับผู้ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น เช่น ผู้ปกครองทหาร ตำรวจ ก็จะถูกขู่ หรือถูกเรียกไปสอบปากคำ ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการคุกคามสื่ออย่างชัดเจน จนไม่สามารถเสนอความจริงสู่สาธารณะได้ และภาครัฐก็ไม่สามารถค้นพบข้อเท็จจริงในพื้นที่ได้

แนวทางการแก้ไขปัญหา

๑. รัฐควรจัดตั้ง โครงสร้างและจัดทำนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

๑.๑ ด้านสังคม

- ควรจะมีผู้ทรงคุณวุฒิมุสลิมเข้าไปเป็นคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้อง

- ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านสตรีมุสลิมในคณะกรรมการอิสลามทุกระดับในประเทศ

- ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านสตรีมุสลิมในคณะกรรมการแห่งชาติของสำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑.๒ ด้านการศึกษา

- ควรมีวาระปฏิรูประบบการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในวาระแห่งชาติในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาโดยสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๓ ด้านวัฒนธรรม

- ควรมีคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมมลายูในคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

๑.๔ ด้านสาธารณสุข

- ควรมีธรรมนูญสุขภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

๒. ควรจะมีคณะทำงานด้านการสื่อสาร ศึกษา นโยบายและรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชน
ในเรื่องปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ควรให้หน่วยราชการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดทำรายงาน
ประจำปีและนำเสนอต่อรัฐสภาเป็นระยะๆ ทุกปี

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)**คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา**

ตามที่ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาขึ้น เพื่อทำหน้าที่ศึกษาปัญหาเศรษฐกิจ ตลอดจนข้อเสนอนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาและสรุปเสนอต่อรัฐบาลพิจารณาดำเนินการต่อไป นั้น

คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากเอกสารรายงานการศึกษาวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล รวมทั้งได้เดินทางไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พบกับผู้แทนภาคเอกชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และข้อเสนอตามต้องการที่นำมาประกอบการจัดทำรายงานฉบับนี้

โดยในรายงานประกอบด้วยความเป็นมาและสาระสำคัญของประเด็นที่จะทำการศึกษา สถานะทางด้านเศรษฐกิจ และผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา การดำเนินการแก้ปัญหาของรัฐบาล การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การดำเนินการแผนงาน โครงการที่สำคัญ ๆ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาเศรษฐกิจ และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงต่อไป ทั้งในประเด็นแนวคิดหลักการพัฒนา เป้าประสงค์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะและข้อสังเกตในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของส่วนราชการต่างๆ และข้อมูลเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ๆ ผมนวกไว้ในภาคผนวกของรายงานฉบับนี้ด้วย

นายนิพนธ์ บุญญามณี

ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณา

ศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา

เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดปัญหาการว่างงานสูงและซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ทำให้ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจในการลงทุนในพื้นที่และขาดความหวังไม่เชื่อมั่นอำนาจรัฐ ดังนั้นการศึกษาปัญหาเศรษฐกิจและการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการพัฒนาจะต้องแตกต่างกับพื้นที่ทั่วไป เพราะการพัฒนานอกจากจะต้องส่งผลโดยตรงต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจแล้วจะต้องแก้ปัญหาความไม่สงบควบคู่ไปด้วย โดยข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาจะต้องนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นและความหวังให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การมีงานทำ โอกาสการมีรายได้แก้ปัญหาความยากจนและอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป รวมทั้งมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบ เพื่อให้เกิดสันติสุขในพื้นที่อย่างยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาแม้รัฐบาลจะกำหนดกรอบนโยบายแนวทางในการพัฒนาในแต่ละช่วงอย่างชัดเจน แต่ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและขาดการบูรณาการ ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจไม่บรรลุตามเป้าหมาย ประชาชนได้รับผลการพัฒนาไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนในระดับรากหญ้า จึงส่งผลให้ความหนาแน่นของประชากรที่มีอยู่ในชายมีความยากจนมีสัดส่วนที่สูงขึ้น ซึ่งถ้าหากไม่เร่งดำเนินการแก้ไขจะส่งผลให้ซ้ำเติมความรุนแรงของปัญหาความไม่สงบยิ่งขึ้นและยากที่จะแก้ไข

การศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ คือ เพื่อประมวลสถานการณ์ปัญหาด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อประมวลผลการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาทั้งในมิติของการใช้งบประมาณและกรอบนโยบายแนวทางการพัฒนาและประเมินสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ยังมีความรุนแรงอยู่ในพื้นที่ต่อไป รวมทั้งพิจารณาข้อเสนอในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการศึกษาโดยวิธีการดังต่อไปนี้ การประมวลข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลต่อคณะอนุกรรมการฯ รวม ๑๔ หน่วยงาน ตลอดจนเดินทางไปจัดสัมมนาศึกษาข้อมูลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โดยได้เชิญผู้แทนภาคเอกชนมาให้ข้อมูลสภาพปัญหา ข้อขัดข้องในการดำเนินธุรกิจ และข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา และเชิญผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษามีสาระสำคัญหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สภาพเศรษฐกิจและการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวมพบว่าฐานเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีขนาดเล็กขึ้นอยู่กับการผลิตภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ค่อนข้างมากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่ม ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมูลค่ารวมกัน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘ ของภาคใต้ทั้งหมด โดยมีสงขลาเป็นฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุด สัดส่วนมูลค่าผลผลิตรวมเป็นถึงร้อยละ ๕๒.๘ ของทั้งกลุ่มจังหวัด สำหรับ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ปัตตานี ยะลา) ที่มีขนาดการผลิตใกล้เคียงกันรวมกันเป็นร้อยละ ๓๘ ของพื้นที่ ส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวประชากรปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉลี่ยเพียงปีละ ๖๑,๒๕๕ บาท ต่อคนเท่านั้น โดยจังหวัดนราธิวาสต่ำสุดในภาค เฉลี่ยเพียง ๕๒,๑๑๗ บาทต่อคน

ส่วนโครงสร้างการผลิตของพื้นที่ ๕ จังหวัดขึ้นอยู่กับภาคเกษตร ร้อยละ ๓๕.๒ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม โดยมีสงขลาเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม การค้า การบริการของภาคใต้ตอนล่าง ส่วน ๔ จังหวัดที่เหลือมีฐานเศรษฐกิจแคบและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง โดยขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรเกินกว่าครึ่ง จากลักษณะโครงสร้างการผลิตดังกล่าว ส่งผลต่อเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัวต่ำกว่าพื้นที่อื่นของภาค กลายเป็นช่องว่างการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาตลอดประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ และเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบพบว่าเหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างสูง โดยส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เคยสูงที่ร้อยละ ๕ ในช่วงปี ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖ ลดลงเหลือเพียงประมาณร้อยละ ๒.๔ - ๓ โดยเฉพาะใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ได้รับความกระทบรุนแรงมากกว่า คือ จากที่เคยมีอัตราขยายสูงถึงร้อยละ ๖ - ๖.๕ ในช่วงปี ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖ ลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๐.๘ - ๑.๗ เท่านั้น โดยสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดแก่การเกษตร โรงแรม และภัตตาคาร การก่อสร้างและอุตสาหกรรม ส่งผลให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ

โดยส่งผลให้ภาวะการลงทุนอยู่ในสภาพซบเซา และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวลดลงค่อนข้างมาก สำหรับการก่อสร้างเป็นอีกสาขาหนึ่งที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีผู้รับเหมาวัสดุก่อสร้างมีราคาแพง และขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง ส่งผลให้โครงการก่อสร้างที่สำคัญ ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้ จึงทำให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาการก่อสร้างลดลงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ได้ส่งผลซ้ำเติมต่อความยากจนของประชาชนในพื้นที่พบว่าทำให้ประชากรที่อยู่ในข่ายความยากจนมีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๑๔.๓๖ ในปี ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๑๖.๖๕ ในปี ๒๕๔๘ โดยกลุ่มผู้มีความยากจนรายได้ต่ำส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน

โดยในด้านการดำเนินการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมา (๒๕๔๗ - ปัจจุบัน) ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละช่วงมีกรอบดำเนินการดังนี้ ช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘ มีการกำกับการบริหารจัดการโดยกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) และมี

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๔๗ – ๒๕๔๘ ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๗ เป็นกรอบในการดำเนินการพัฒนา ต่อมาช่วงปี ๒๕๔๘ มีการกำกับการบริหารจัดการพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กตสช.) โดยมีกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์เสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกรอบในการดำเนินการ และช่วงปี ๒๕๕๐ ถึง ปัจจุบัน มีการกำกับการบริหารจัดการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) สำนักงานรัฐมนตรี มีกรอบนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามคำสั่งสำนักงานรัฐมนตรี ที่ ๒๐๖/๒๕๔๘ และกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ เป็นกรอบในการพัฒนา

สำหรับการสนับสนุนงบประมาณแก้ปัญหา ในระยะ ๖ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๒) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนค่อนข้างสูงถึงจำนวน ๑๐๕,๓๕๖.๒๐๔ ล้านบาท แยกเป็นงบทางด้านความมั่นคง ๕๑,๓๘๕.๑๔๔ ล้านบาท (ร้อยละ ๔๗.๘๑) และงบด้านการพัฒนา ๕๔,๐๑๑.๐๖๐ ล้านบาท (ร้อยละ ๕๑.๕๕)

ส่วนในด้านการพัฒนาภายใต้แผนงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ผลการดำเนินการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบเขตเศรษฐกิจ ๓ ฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT) ซึ่งเริ่มจัดตั้งเมื่อปี ๒๕๓๖ และกรอบยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาชายแดนไทย – มาเลเซีย (Thailand – Malaysia Committee On joint Development Strategy for Border Area (JDS) ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี ๒๕๓๗ โดยภายใต้กรอบ IMT – GT ได้จัดทำ IMT – GT Road map (ปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ขึ้นมีการจัดสาขาความร่วมมือ ๖ สาขา ได้แก่ (๑) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและพลังงาน (๒) การค้าและการลงทุน (๓) การท่องเที่ยว (๔) ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ (๕) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (๖) การเกษตร อุตสาหกรรม การเกษตรและสิ่งแวดล้อม โดยมีความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น

- การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลก แห่งใหม่ที่บ้านบุเกะดา อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส
- การศึกษาความเหมาะสมการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลก ที่บริเวณด่านศุลกากรสุโขทัยโก-ลก และด่านรันเตาป็นยัง ประเทศมาเลเซีย แห่งที่ ๒
- การศึกษาความเหมาะสมการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลก แห่งใหม่ที่บริเวณท่าตาบา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น
- การเปิดด่านผ่านแดนแห่งใหม่ที่บ้านประกอบ อ.นาทวี จ.สงขลา กับบ้านคูเรียนบุง รัฐเกดะห์ มาเลเซีย

ส่วนการบรรเทาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการลงทุน รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการที่สำคัญ เช่น มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ มาตรการสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ มีระยะเวลาดำเนินการในปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ เช่น มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (๑.๕%) เป็นต้น

นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการแผนงานโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่ จ.ปัตตานี โครงการขยายสนามบินนราธิวาส การศึกษาความเหมาะสมก่อสร้างสนามบินเบตง การก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนที่ อ.จะนะ จ.สงขลา โครงการตั้งโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์มที่จังหวัดนราธิวาส (กำลังผลิต ๔๕ ตันทะเลต่อชั่วโมง) และโครงการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มในพื้นที่ดินพรุ และพื้นที่นาร้างในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ระหว่างปี ๒๕๔๗- ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐,๕๒๔ ไร่ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นปัญหาเศรษฐกิจที่ต้องดำเนินการในระยะต่อไป สรุปได้ดังนี้

- (๑) ปัญหาความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) จึงมีสัดส่วนประชากรที่ยังอยู่ในข่ายมีความยากจนสูงถึงร้อยละ ๑๗ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงใกล้เคียงกับประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- (๒) ปัญหาการว่างงาน เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของประชาชน โดยมีอัตราการว่างงานสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ เนื่องจากการลงทุนที่มีอยู่เดิมได้หยุดกิจการไปจำนวนมาก ในขณะที่การลงทุนใหม่มีน้อยมาก
- (๓) ปัญหาฐานเศรษฐกิจอ่อนแอและตกต่ำเนื่องจากได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากฐานการผลิตแคบ ขึ้นอยู่กับ การเกษตรเพียงไม่กี่ชนิด

๒. ข้อเสนอแนะทางพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประเด็นสำคัญดังนี้

๒.๑ กรอบแนวคิดและหลักการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยกรอบแนวคิดให้มีการน้อมนำแนวพุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตลอดจนยึดหลักการพัฒนาในลักษณะพื้นที่เฉพาะที่มีแนวทาง มาตรการ และวิธีการที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศภายใต้กรอบเขตพัฒนาเฉพาะพื้นที่ และมีหลักการพัฒนาดังนี้

- (๑) ให้ความสำคัญกับการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ
- (๒) พัฒนาสตูลเป็นพื้นที่ตัวอย่างการพัฒนาที่สมดุลบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงสู่ฐานเศรษฐกิจหลักและประเทศเพื่อนบ้าน

- (๓) พัฒนาสงขลาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับนานาชาติและกระจายผลการพัฒนาสู่พื้นที่อื่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

๒.๒ เป้าประสงค์การพัฒนา

- (๑) เพื่อยกระดับกลุ่มคนยากจน กลุ่มผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ให้ได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองได้
- (๒) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้มีฐานที่เข้มแข็ง มีความสมดุล เป็นธรรม สามารถเติบโตอย่างมั่นคงในระดับที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสการพัฒนาอาชีพ การมีงานทำ และมีรายได้ สร้างความหวังแก่ประชาชนให้มีความมั่นใจอยู่ในพื้นที่ และนำไปสู่สันติสุขของสังคม

๒.๓ บทบาทการพัฒนาของ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากศักยภาพพื้นฐานและโอกาสการพัฒนาของพื้นที่จึงกำหนดให้มีบทบาท ดังนี้

- (๑) สงขลา-สตูล : เป็นศูนย์เชื่อมโยง การขนส่งสินค้าภายในและระหว่างประเทศ
- (๒) สงขลา : เป็นศูนย์กลางขางพาราโลก ศูนย์กลางการคมนาคม ศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวและกีฬาในระดับสากลและศูนย์กลางพลังงานในภาคใต้ และศูนย์กลางการเชื่อมโยงกับพื้นที่คอนเหนือ(NCER)ของมาเลเซีย
- (๓) ปัตตานี : เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และศูนย์กลางอิสลามศึกษานานาชาติ
- (๔) ยะลา : เป็นศูนย์กลางการเกษตรและตลาดสินค้าเกษตร
- (๕) นราธิวาส : เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านตะวันออก (ECER) ของมาเลเซีย

๒.๔ ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ แนวทางดังนี้

แนวทางที่ ๑ : การเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพและรายได้แก่ผู้มีรายได้น้อยและผู้ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ความไม่สงบให้พึ่งตนเองได้ มีแนวทางหลักดังนี้

- แนวทางระยะเร่งด่วน คือ ช่วยช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ความไม่สงบทั้งกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการทุกระดับ โดยให้กระทรวงการคลังไปพิจารณากำหนดมาตรการช่วยเหลือ เช่น มาตรการลดภาษีช่วยเหลือค่าสาธารณูปโภค และจัดสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ บริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการจดทะเบียนเป็นพิเศษเพื่อรองรับการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งให้กระทรวงมหาดไทยสำรวจคนยากจนในพื้นที่ได้ชัดเจนและเป็นธรรม และรัฐจัดงบประมาณช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนเป็นพิเศษ ในลักษณะเป็น

อุปถัมภ์อาหาร ข้าวสาร น้ำมันทำการประมงชายฝั่ง และค่าสาธารณูปโภคของรัฐ เป็นรายเดือนตามความเหมาะสม

- **แนวทางระยะปานกลาง - ยาว** คือ พัฒนาความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายคนจนแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีรายได้ต่ำกลุ่มใหญ่ มีจำนวนประมาณ ๓๑,๐๐๐ ครัวเรือน หรือประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ คน กลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินและมีปัญหาที่ดินทำกิน จากข้อมูลการจดทะเบียนคนจน มีประชาชนที่มีปัญหาที่ดินทำกินรวมประมาณ ๒๔๒,๐๐๐ คน กลุ่มผู้หาบเร่แผงลอย คนกลุ่มนี้มีโอกาสในการประกอบอาชีพได้น้อยลง เนื่องจากปัญหาไม่มีความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสตรีหญิงหม้าย จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่งมีอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประมาณ ๑,๕๐๐ คน และกลุ่มเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนประมาณ ๒,๘๐๐ คน

แนวทางที่ ๒ : การพัฒนาคุณภาพคนเพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำและยกระดับคุณภาพชีวิต มีแนวทางหลักดังนี้

- **แนวทางระยะเร่งด่วน**
พัฒนาฝีมือแรงงานรองรับตลาดแรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การผลิตอาหาร คัมยำกุ้ง เป็นต้น
- **แนวทางระยะปานกลาง - ยาว**
 - (๑) ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบทุกระดับอย่างจริงจังเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อุดลึขณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมการจัดการศึกษาในหลักสูตรนานาชาติทั้งหลักสูตรทั่วไปของสถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลา และหลักสูตรอิสลามศึกษาใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อขยายโอกาสการศึกษาในพื้นที่และรองรับนักศึกษาจากภายนอกทั้งภายในและต่างประเทศ
 - (๒) พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศมุสลิม โดยรัฐอำนวยความสะดวกและสนับสนุนในการจัดหาตลาดแรงงานรองรับที่เพียงพอ โดยเฉพาะการจัดหาสินเชือเพื่อเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ

แนวทางที่ ๓ : เสริมสร้างความเข้มแข็งฐานเศรษฐกิจของพื้นที่และการพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศ มีแนวทางหลัก ดังนี้

➤ **แนวทางระยะเร่งด่วน**

- (๑) ให้รัฐบาลสนับสนุนการพัฒนา นิคมอุตสาหกรรมฮาลาลปัตตานีดำเนินการก่อสร้างอยู่แล้วและประสบปัญหาในการก่อสร้างให้สำเร็จโดยเร็วเพื่อรองรับการลงทุนและสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน

➤ **แนวทางระยะปานกลาง - ยาว**

- (๑) ขยายฐานการผลิตด้านการเกษตรให้หลากหลายเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูปและตลาด โดยการปรับปรุงผลิภาพการผลิต (Productivity) การพัฒนาระบบตลาด และการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูปทั้งด้าน การพัฒนาการผลิตผลไม้ การพัฒนาอาหาร การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล การพัฒนาปาล์ม น้ำมันและพลังงานทดแทน การพัฒนาการประมง การพัฒนาการเลี้ยงปศุสัตว์ และการส่งเสริมการเลี้ยงนกนางแอ่น

- (๒) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า และการบริการ โดย

- พัฒนาระบบการขนส่งผู้โดยสาร สินค้าและบริการในลักษณะการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ทั้งการขนส่งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำให้สามารถเชื่อมโยงการขนส่งภายในประเทศ และเป็นประตูการขนส่งระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ท่าอากาศยานหาดใหญ่ และ นราธิวาส โคร่งชายถนน / สะพานเชื่อมโยงค่านชายแดนไทย - มาเลเซีย

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงวงจรการท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกและได้มาตรฐาน เช่น การพัฒนาถนนสายยะลา - เบตง (ทางหลวงหมายเลข ๔๑๐) เป็น Scenic Road การก่อสร้างสนามบินเบตง เป็นต้น

- ดำเนินมาตรการเพื่อรักษาระดับการลงทุนเดิมและส่งเสริมการลงทุนใหม่ทั้งมาตรการจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ที่เป็นพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ๆ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในพื้นที่ อาทิ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (สงขลา) เพื่อรองรับการลงทุนอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น

- ศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับการลงทุนอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ ในบริเวณพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดสงขลาและปัตตานีและที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่งและแหล่งน้ำ

- (๓) แนวทางการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเร่งรัดดำเนินการ ภายใต้กรอบโครงการ IMT-GT โดยเฉพาะการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจ สงขลา – ปันัง – เมดาน (Economic Corridor) เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจประเทศ เพื่อนบ้านมากระตุ้นการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านการค้า การ ลงทุน และการท่องเที่ยว โดยเร่งพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสะเดา – ปาดังเบซาร์ – หาดใหญ่ – สงขลา ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนทั้งด้านการค้า การคมนาคมขนส่ง และเขตประกอบอุตสาหกรรมที่ไม่มีมลพิษ (Clean Industries) และพัฒนาเมืองชายแดนและตลาดชายแดน ที่เปิดบริการอยู่แล้ว ตลอดทั้งเร่งรัดการพัฒนาค่ายแดนที่เปิดใหม่ได้แก่ บ้านประกอบ และบูเก๊ะตา ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการผ่านแดนที่ได้มาตรฐานสากล
- (๔) แนวทางการสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ด้วยการเปิด ประตูทางทะเลสู่นานาชาติ เพื่อเหนี่ยวนำการลงทุนใหม่ๆ สู่พื้นที่ โดย

➤ **พัฒนาสะพาน**

เศรษฐกิจสตูล –

สงขลา : เชื่อมโยงทะเล

อ่าวไทยและทะเลอัน

ดามัน โดยเร่งดำเนิน

การศึกษาความ

เหมาะสมตามที่ บริษัท

คูโบเวลด์ ประเทศ

สหรัฐอเมริกาอเมริกา

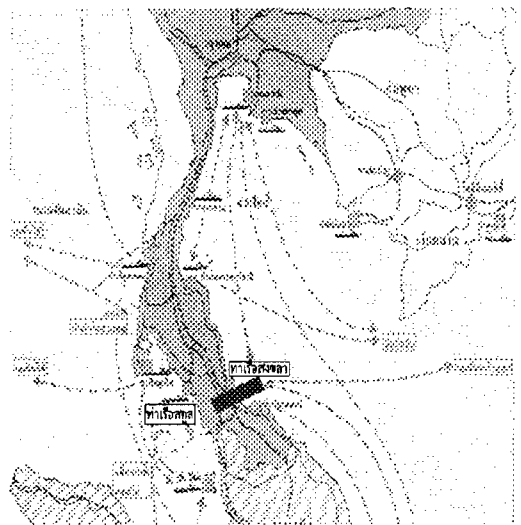
ได้ให้ความช่วยเหลือ

ในการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทั้งฝั่งอันดามันที่ จ.สตูลและฝั่งอ่าวไทยที่

จ.สงขลา รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ที่เป็นสะพานเศรษฐกิจสนับสนุนบริเวณประตูการขนส่งระหว่าง

ประเทศ

- ศึกษาความเป็นไปได้ของการเชื่อมโยงระบบขนส่งทางทะเลระหว่าง ท่าเรือในจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาคใต้กับท่าเรือน้ำลึกในภาคกลางใน ลักษณะของ Feeder เพื่อเป็นทางเลือกในการขนส่งสินค้าของจังหวัด ชายแดนภาคใต้

(๕) แนวทางพัฒนาการลงทุนและการค้ากับประเทศมุสลิม

- สนับสนุนให้ทำการศึกษาความเป็นไปได้และรูปแบบการระดมจากกลุ่มประเทศอิสลามเพื่อการลงทุนและการค้าระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้กับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และกลุ่มประเทศอิสลามในระบบเศรษฐกิจอิสลาม
- สนับสนุนให้ธนาคารอิสลามเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมการลงทุนและการค้าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากขึ้น

๒.๕. ข้อเสนอเชิงมาตรการและแผนงานโครงการที่สำคัญ (Flagship project)

๒.๕.๑ ข้อเสนอเชิงมาตรการ

(๑) มาตรการด้านสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ

- รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงการคลังพิจารณาจัดหาสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือ Soft Loan (อัตราร้อยละ ๑.๕) ทดแทนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยุติการสนับสนุนเนื่องจากมีการแก้ไข พรบ.ธนาคารแห่งประเทศไทย

(๒) มาตรการด้านแรงงานต่างด้าว

- รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงแรงงานพิจารณาการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเป็นกรณีพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้มีการบริหารจัดการในลักษณะ One Stop Service และเปิดให้มีการจดทะเบียนได้ตลอดทั้งปี

(๓) มาตรการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณตามโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรแล้ว

- รัฐบาลพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความคล่องตัว เช่น เปิดโอกาสให้ผู้รับเหมา ก่อสร้างในพื้นที่ได้รับโอกาสในการประมูลโครงการก่อสร้างของรัฐ โดยไม่ต้องส่งผลงานเพื่อประกอบ การพิจารณา

(๔) มาตรการขยายเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุมจังหวัดสงขลาทั้งจังหวัด เพื่อให้จังหวัดสงขลาได้มีโอกาสพัฒนาที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจไปยังพื้นที่รอบข้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๕) จัดสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มากกว่าเขต ๓ โดยทั่วไป โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี

(๖) ให้มีการตราพระราชบัญญัติรองรับเขตพัฒนาพิเศษหรือพื้นที่เฉพาะ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การบริหารจัดการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ มีองค์กรกลไกรองรับที่ขึ้นกับนายกรัฐมนตรีโดยตรง ในการกำกับการพัฒนาและบริหารจัดการงบประมาณในพื้นที่

๒.๕.๒ ข้อเสนอแผนงานโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลกที่ตากใบเชื่อมกับเมืองกาลันกูโบร์ รัฐกลันตัน มาเลเซีย โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลกที่สุไหงโก-ลก แห่งที่ ๒ เชื่อมกับเมืองรันเตาปีนยัง รัฐกลันตัน มาเลเซีย โครงการพัฒนานิคม / เขตอุตสาหกรรมนราธิวาส โครงการปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมเชื่อมยะลา – เบตง (ทางหลวงหมายเลข ๔๑๐) โครงการพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โครงการพัฒนาการปลูกปาล์มน้ำมันและผลิตไบโอดีเซลที่จังหวัดนราธิวาส โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดนบ้านประกอบ อ.นาทวี จ.สงขลา และโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดนบูเกะตา อ.แว้ง จ.นราธิวาส เป็นต้น

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านศึกษาปัญหากิจการฮัจญ์

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหากิจการฮัจญ์ ได้พิจารณาศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ดังนี้

สภาพปัญหา

๑. ปัญหาการลงทะเบียนผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ในระบบออนไลน์

ปัญหาในประเด็นนี้ พบว่าผู้ประกอบการจำนวน ๖ ราย มีการลงทะเบียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์กำหนด ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยมีความเห็นว่า นอกจากจะเป็นการลงทะเบียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การลงทะเบียนผู้แสวงบุญในระบบออนไลน์ที่คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยกำหนดแล้ว จากข้อมูลการลงทะเบียนยังปรากฏว่าข้อมูลการลงทะเบียนของผู้ประกอบกิจการฮัจญ์ทั้ง ๖ ราย มีการลงทะเบียนข้อมูลผู้แสวงบุญในลักษณะที่เหมือนกันหลายราย เช่น คำนำหน้า วัน เดือน ปีที่เกิด และสถานที่เกิด ซึ่งคณะกรรมการมีความเห็นว่าการลงทะเบียนในลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลงทะเบียนรวดเร็วและจำนวนมาก ทำให้ได้เปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการฮัจญ์และผู้แสวงบุญรายอื่น

๒. ปัญหาจำนวนผู้แสวงบุญที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

ในเทศกาลฮัจญ์ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ผู้แสวงบุญชาวไทยมีความประสงค์ที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์และลงทะเบียนในระบบออนไลน์รวมทั้งสิ้น ๑๕,๖๘๐ คน ในจำนวนนี้มีผู้แสวงบุญที่สามารถเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ได้จำนวน ๑๑,๐๐๐ คน ตามโควต้าที่ได้รับการจัดสรรจากทางการซาอุดีอาระเบีย จำนวนผู้แสวงบุญในส่วนที่เกินโควตานั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาแก่การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์เป็นอย่างมาก กล่าวคือ (๑) เกิดการแย่งชิงโควต้ากัน (๒) เมื่อมีการเพิ่มโควต้าให้ในภายหลังอีกจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ คน ซึ่งใกล้ช่วงที่จะประกอบพิธีฮัจญ์ทำให้การเตรียมการต่าง ๆ ไม่พร้อมเท่าที่ควร ซึ่งผลจากการที่มีผู้เดินทางไปแสวงบุญเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นจำนวนมากทำให้มีปัญหา อื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาเรื่องการจองเช่าที่พัก ปัญหาเรื่องการจัดเที่ยวบินรับส่ง ปัญหาการขอวีซ่า ปัญหาการบริการของหน่วยแพทย์และพยาบาล ซึ่งอาจไม่เพียงพอและทั่วถึงเนื่องจากมีจำนวนผู้แสวงบุญเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

๓. ปัญหาสายการบินและอัตราค่าโดยสารเครื่องบิน

๓.๑ ปัญหาสายการบิน

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ได้กำหนดให้กระทรวงคมนาคมทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและเจรจากับ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเที่ยวบิน

ประเภทเหมากล้า ในการขนส่งผู้แสวงบุญเพื่อไปประกอบพิธีฮัจย์รวมถึงรับผิดชอบในการกำหนดราคาค่าโดยสาร การกำหนดเที่ยวบินและตารางการบินที่สอดคล้องกับระบบที่พัคของผู้แสวงบุญ ในขณะเดียวกันตามข้อกำหนดการบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้เปิดโอกาสให้สายการบินอื่นสามารถทำการบินร่วมได้ด้วยแต่ต้องมีราคาค่าโดยสารต่ำกว่าบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท ทำให้มีการแข่งขันด้านราคาน้อยมาก เกิดการผูกขาดแต่เพียงบริษัทเดียว

๓.๒ ปัญหาอัตราค่าโดยสารเครื่องบิน

ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาค่อเนื่องมาจากปัญหาสายการบิน ซึ่งที่ผ่านมา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้กำหนดอัตราค่าโดยสารเครื่องบินคนละ ๕๕,๒๒๐ บาท ไม่รวมค่าภาษีสนามบินจากหาดใหญ่หรือภูเก็ตจำนวน ๗๐๐ บาท และค่าสนามบินขาออก ณ เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียจำนวน ๔๓๐ บาท ซึ่งอัตราค่าโดยสารดังกล่าวนี้ คณะอนุกรรมการเห็นว่า บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้กำหนดให้มีราคาสูงเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นต้น ทำให้เป็นภาระแก่ผู้แสวงบุญอย่างมาก

๓.๓ ปัญหาการกำหนดเที่ยวบินล่าช้าของบริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน)

ปัญหาข้อนี้ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถกำหนดการเดินทางได้ และเกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่กับส่วนอื่นที่จะต้องเกี่ยวข้องการเดินทาง เช่น การจับฉลากเพื่อทำสัญญาเช่าบ้านเกิดความล่าช้า เจ้าหน้าที่ไม่ทราบกำหนดการที่ชัดเจนทำให้มีปัญหาในการต้อนรับผู้แสวงบุญ ผู้แสวงบุญเกิดความสับสนเนื่องจากการสลับเที่ยวบิน เป็นต้น ในขณะที่สายการบินอื่นทั่วโลกได้กำหนดเที่ยวบินล่วงหน้าก่อนเป็นปี ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ได้มีโอกาสในการเตรียมตัวล่วงหน้า

๔. ปัญหาที่ผู้แสวงบุญไม่สามารถเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ได้

๔.๑ ปัญหาการถูกกักตัว ณ ทำอากาศยานของผู้เดินทางไปแสวงบุญเนื่องจากการมีประวัติการกระทำผิด

ในอดีตปัญหาประเด็นนี้เกิดจากการที่ผู้เดินทางไปแสวงบุญซึ่งไม่ทราบว่าตนเองถูกออกหมายจับในคดีความมั่นคง เมื่อมีการเดินทางไปแสวงบุญแล้วจึงถูกเจ้าหน้าที่จับกุมตัวเพื่อดำเนินคดี ผลจากการกระทำดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดเกิดความเสียหายทั้งภาพพจน์ของหน่วยงานราชการ และด้านจิตวิทยามวลชนซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากไม่มีหน่วยงานหลักที่จะตรวจสอบ

๔.๒ ปัญหาการปิดสนามบินสุวรรณภูมิของกลุ่มบุคคลระหว่างวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ - วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑

ปัญหาการบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิของกลุ่มบุคคลระหว่างวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ - วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ นั้น ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งสำหรับผู้ที่เดินทางไปแสวงบุญ ทำให้ผู้แสวงบุญบางส่วนจะต้องเดินทางล่าช้ากว่ากำหนดและต้องเดินทางไปขึ้นเครื่อง ณ สนามบินอู่ตะเภา นอกจากนี้สายการบินอิหร่านแอร์ที่ร่วมทำการบินต้องทำการบินหลายเที่ยวบินเป็นเหตุให้สายการบินดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนทำให้ประเทศไทยเสียภาพพจน์

๕. ปัญหาด้านการสาธารณสุขของผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์

ปัญหาข้อนี้เกิดจากการที่ผู้แสวงบุญไม่ได้มีการเตรียมการด้านสุขภาพ เมื่อมีการเจ็บป่วยก็ไม่สามารถที่จะรักษาให้หายขาดได้ทันซึ่งบางคนมีโรคประจำตัวเช่น โรคเบาหวาน หรือโรคไตที่ต้องมีการฟอกเลือดอยู่เป็นประจำ เป็นต้น แต่ได้ปกปิดไว้จนกระทั่งเมื่อมีการเดินทางแล้วเกิดการเจ็บป่วย และผู้แสวงบุญชาวไทยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้มีปัญหาสุขภาพมากขึ้นอีก

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องจำนวนแพทย์และพยาบาลที่ไม่เพียงพอแก่การดูแลและให้บริการผู้แสวงบุญ

๖. ปัญหาการไม่มีเจ้าหน้าที่กงสุลด้านกิจการฮัจย์ประจำสถานกงสุลใหญ่ไทย ณ เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ปัญหาข้อนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่มีเจ้าหน้าที่เพื่อประสานงานโดยตรงกับทางการของซาอุดีอาระเบีย ทำให้มีปัญหาความซ้ำซาก เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ถึงปัญหาอื่น ๆ ได้แก่

๖.๑ ปัญหาการเรียกเก็บเงินจากผู้แสวงบุญเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางในจำนวนที่สูงจนเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ ในมาเลเซียและอินโดนีเซียเรียกเก็บจากผู้แสวงบุญเป็นเงินประมาณรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาทเศษ ในขณะที่ไทยเรียกเก็บจากผู้แสวงบุญเป็นเงินประมาณรายละ ๑๓๕,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ ปัญหาของผู้ประกอบการบางรายเมื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ประสงค์ที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์แล้วเมื่อไม่สามารถนำผู้ประสงค์เดินทางไปแสวงบุญได้จึงมีการลดยแพผู้แสวงบุญ

๖.๓ ปัญหาที่พักของผู้แสวงบุญ มีสภาพไม่ดีและอยู่ห่างไกลจากสถานที่ประกอบศาสนกิจ

๖.๔ ปัญหาความเป็นอยู่ของผู้แสวงบุญ เกิดจากสถานที่พักไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของฝ่ายซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายขาดความรับผิดชอบ รวมทั้งขาดความโปร่งใสในเรื่องการตรวจสอบการเตรียมการเช่าที่พักของผู้แสวงบุญ

๖.๕ ปัญหาด้านยานพาหนะ ผู้แสวงบุญชาวไทยมักประสบปัญหาโดยการถูกจัดให้อยู่ไกลจากสถานที่ประกอบพิธี ทำให้เกิดความล่าช้าแก่ผู้แสวงบุญชาวไทย

๗. ปัญหาที่เกิดจากพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. ๒๕๒๔

ปัญหาประเด็นนี้เกิดจากพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. ๒๕๒๔ ไม่มีบทบัญญัติในการอำนวยความสะดวกและดูแลการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ของชาวไทยมุสลิมและการควบคุมการจัดบริการเกี่ยวกับกิจการฮัจย์ยังไม่รัดกุมเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์

๘. ปัญหาอื่น ๆ

- ปัญหาผู้แสวงบุญบางส่วนติดค้างอยู่ที่ที่นั่งเนื่องจากไม่มีเครื่องบินในการเดินทาง

ปัญหาประเด็นนี้เกิดจากที่ผู้ประกอบการบางรายได้ไปทำสัญญากับสายการบินอื่น นอกประเทศไทย เมื่อถึงเวลาเดินทางแล้วปรากฏว่าไม่มีเครื่องบินมารับผู้แสวงบุญ ทำให้ผู้แสวงบุญไม่สามารถเดินทางไปแสวงบุญได้

แนวทางแก้ไขปัญหา

๑. ปัญหาการลงทะเบียนผู้ไปประกอบพิธีฮัจย์ในระบบออนไลน์

การลงทะเบียนในระบบออนไลน์ คณะอนุกรรมการได้ให้แนวทางแก้ไขปัญหาคือ

๑.๑ ในกรณีที่ผู้แสวงบุญซึ่งจะเดินทางมีจำนวนมากกว่าโควต้าที่ได้รับอนุมัติ การลงทะเบียนในระบบออนไลน์ยังมีความจำเป็นสำหรับกรณีดังกล่าว แต่ในกรณีที่ผู้แสวงบุญที่จะเดินทางมีจำนวนน้อยกว่าโควต้าที่ได้รับอนุมัติ การลงทะเบียนในระบบออนไลน์ก็ไม่มี ความจำเป็น

๑.๒ กรณีผู้แสวงบุญที่เดินทางเป็นสามีและภรรยา ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่สามีและภรรยาสามารถเดินทางไปพร้อมกันได้ เนื่องจากที่ผ่านมาสามีและภรรยาไม่สามารถเดินทางไปแสวงบุญพร้อมกันได้ เช่น เมื่อสามีลงทะเบียนในระบบออนไลน์และได้ได้รับสิทธิในการเดินทาง ภรรยาควรได้รับสิทธิการเดินทางโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ อาจกำหนดให้มีการยื่นหลักฐานอื่น ๆ ประกอบเพื่อเป็นสิ่งที่ยืนยันสถานภาพการสมรสโดยเฉพาะทะเบียนสมรส เป็นต้น

๑.๓ ผู้ประกอบการแต่ละราย ควรมีการรวบรวมรายชื่อผู้แสวงบุญเพื่อเป็นการเตรียมการล่วงหน้า

๑.๔ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องของระบบการลงทะเบียนออนไลน์ ควรมีกำหนดให้ผู้แสวงบุญที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ จะต้องลงทะเบียนโดยผ่านองค์กรศาสนาประจำจังหวัด ซึ่งหลักเกณฑ์การลงทะเบียนอาจกำหนดให้มีตัวชี้วัด เช่น (๑) ผู้แสวงบุญจะต้องแสดงสถานะทางการเงินซึ่งหลักเกณฑ์ในข้อนี้สามารถพิจารณาได้จากสมุดบัญชีธนาคารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือแสดงความจำนงที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ หรืออาจใช้วิธีการฝากเงินกับ Tabung Haji จนครบจำนวนตามที่กำหนดผู้แสวงบุญจึงจะมีสิทธิเดินทาง (๒) ผู้แสวงบุญสามารถเลือกบริษัทผู้ประกอบการได้โดยอิสระเพื่อเป็นการป้องกันการผูกขาด เนื่องจากที่ผ่านมาบริษัทผู้ประกอบการบางรายไม่สามารถนำผู้แสวงบุญไปแสวงบุญได้ ผู้แสวงบุญจึงมีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงบริษัทผู้ประกอบการแต่ไม่สามารถเปลี่ยนได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรกำหนดให้ผู้แสวงบุญสามารถเลือกบริษัทผู้ประกอบการได้โดยอิสระ

๒. ปัญหาจำนวนผู้แสวงบุญที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์

ควรยึดจำนวนผู้แสวงบุญที่ทางประเทศซาอุดีอาระเบียกำหนดตั้งแต่แรกโดยไม่ต้องมีการขอโควต้าเพิ่มต่อไปอีก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมา เช่น ปัญหาเรื่องการจัดเช่าที่พัก ปัญหาเรื่องการจัดเที่ยวบินรับส่ง ปัญหาการขอวีซ่า ปัญหาการบริการของหน่วยแพทย์และพยาบาล ซึ่งอาจไม่เพียงพอและทั่วถึงเนื่องจากการเพิ่มจำนวนผู้แสวงบุญอย่างกะทันหัน เป็นต้น

๓ ปัญหาสายการบินและอัตราค่าโดยสารเครื่องบิน

ในประเด็นนี้ คณะอนุกรรมการได้ให้แนวทางแก้ไขปัญหา คือ

๑ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ควรกำหนดให้มีสายการบินพันธมิตรหรือสายการบินอื่น ๆ ร่วมทำการบินด้วยเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสวงบุญ และควรยกเลิกมาตรการที่กำหนดให้สายการบินอื่น ๆ ที่ร่วมทำการบินให้มีส่วนต่างราคาจากการบินไทยไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท ทั้งนี้เพื่อให้ราคาค่าโดยสารเครื่องบินมีราคาถูกลง

๒ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ในฐานะสายการบินแห่งชาติควรร่วมทำการบินกับสายการบินแห่งชาติของซาอุดีอาระเบียในลักษณะแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งในหลักการของระบบการประกอบกิจการอภัยโดยทั่วไป กำหนดว่า “สายการบินแห่งชาติของแต่ละประเทศควรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการบินโดยการประสานงานกับสายการบินซาอุดีแอร์ไลน์เพื่อทำการบินร่วมกัน” ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ควรมีการประสานงานเพื่อทำการบินร่วมกับสายการบินของซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้ เนื่องจากในอดีตสายการบินของซาอุดีอาระเบียได้ทำการบินมายังประเทศไทยแล้ว ต่อมาในภายหลังได้มีการยกเลิกเที่ยวบินดังกล่าว ซึ่งถ้าหากมีการรื้อฟื้นเที่ยวบินดังกล่าวขึ้นมาทำการบินอีก จะทำให้สามารถลดต้นทุนเกี่ยวกับการบินได้เนื่องจากเที่ยวบินจากกลับสามารถขนส่งผู้โดยสารได้ ในขณะที่ถ้าทำการบินแบบเช่าเหมาลำไม่สามารถขนส่งผู้โดยสารจากกลับได้ต้นทุนจึงสูงกว่าเที่ยวบินปกติ

๓.๑ ปัญหาการกำหนดเที่ยวบินล่าช้าของ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) จะต้องกำหนดตารางการบินตามวันที่มีการเปิด - ปิด สนามบินตามปฏิทินของอภัยของทุกปีเกณฑ์ ซึ่งจะอยู่ระหว่างวันที่ ๒๐ ตุลาคมถึง ๒๑ พฤศจิกายน ของทุกปี โดยกำหนดล่วงหน้าก่อนหกเดือน และควรมีการประสานงานกับสายการบินพันธมิตรเพื่อกำหนดเที่ยวบินร่วมกัน

๔. ปัญหาที่ผู้แสวงบุญไม่สามารถเดินทางไปประกอบพิธีอภัยได้

๔.๑ ปัญหาการถูกกักตัว ณ ท่าอากาศยานของผู้เดินทางไปแสวงบุญเนื่องจากการมีประวัติการกระทำความผิด

ควรจัดให้มีหน่วยงานหลักที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้สามารถตรวจสอบประวัติผู้ที่จะเดินทางและหาแนวทางแก้ไขได้ทัน

๔.๒ ปัญหาการปิดสนามบินสุวรรณภูมิของกลุ่มบุคคลระหว่างวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ - วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑

รัฐบาลจะต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นซ้ำอีก

๕. ปัญหาด้านการสาธารณสุขของผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

ในประเด็นนี้ คณะอนุกรรมการได้ให้แนวทางแก้ปัญหา คือ

๕.๑ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการรณรงค์ให้ผู้ที่เดินทางไปแสวงบุญระมัดระวังเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอย่างเคร่งครัด

๕.๒ ควรกำหนดให้ผู้แสวงบุญผ่านการตรวจสุขภาพเพื่อเป็นที่ยืนยันความพร้อมเรื่องสุขภาพ

๕.๓ ควรมีการเพิ่มจำนวนแพทย์และพยาบาลเพื่อให้เพียงพอต่อการดูแลผู้แสวงบุญ

๕.๔ ควรกำหนดมีบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ดูแลด้านโภชนาการและสภาพแวดล้อมร่วมอยู่ในทีมแพทย์ที่ดูแลผู้แสวงบุญด้วย

๖. ปัญหาการไม่มีเจ้าหน้าที่กงสุลด้านกิจการฮัจญ์ประจำสถานกงสุลใหญ่ไทย ณ เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

คณะกรรมการวิสามัญ ได้ทำหนังสือเพื่อกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ให้ทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องให้มีตำแหน่ง เจ้าหน้าที่กงสุลด้านกิจการฮัจญ์โดยมอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามที่ประเทศต่างๆ ที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยเฉพาะประเทศอาเซียน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และฟิลิปปินส์ เป็นต้น ต่างมีเจ้าหน้าที่กงสุลด้านกิจการฮัจญ์ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ (Hajj attaché) ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งตำแหน่งดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจะต้องเพิ่มอัตราตำแหน่งโดยพิจารณากำหนดตำแหน่งข้าราชการระดับหัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่าย(ชาย) จำนวน ๑ ราย ที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาอาหรับเป็นอย่างดีไปประจำ ณ สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ เมืองเจดดาห์ ในลักษณะเดียวกันกับกระทรวงแรงงาน ซึ่งส่งข้าราชการไปประจำเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบภารกิจด้านแรงงานในเจดดาห์

๖.๑ ปัญหาการเรียกเก็บเงินจากผู้แสวงบุญเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางในจำนวนที่สูงจนเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

๖.๑.๑ การเรียกเก็บเงิน ต้องกำหนดให้ผู้ บริษัท ห้างหุ้นส่วน ประกอบการกำหนด หรือประกาศอัตราค่าบริการเป็นการล่วงหน้าในรูปของข้อเสนอ ที่มีการกำหนดราคา ค่าที่พัก ทั้งที่นครมักกะฮ์ มาดีนะฮ์ ค่าบริการอื่น ๆ ส่วนราคาค่าเครื่องบิน ค่าวิชาเหยียบเมือง ค่าบริการรถขนส่งของสหเอเยนซี ค่าเดินที่ที่มีนา อารอฟะฮ์ ค่าอาหาร ที่มาซาอิร มีราคาที่กำหนดตายตัว เพื่อให้ผู้ประสงค์เดินทางสามารถเลือก ราคา ที่พักที่มีราคาถูก หรือแพงสัมพันธ์กับระยะทาง เป็นไปด้วยความมีอิสระ สมควรใจ

๖.๑.๒ การลดเงื่อนไขการผูกขาดการลงทะเบียนผู้ประสงค์เดินทางไปแสวงบุญ โดยผู้ประกอบการ ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์เป็นผู้ลงทะเบียนเองอย่างอิสระ โดยลงทะเบียนกับ หน่วยงานที่กำหนด หน่วยงานอิสระ หรือหน่วยงานราชการ เช่น ที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น เมื่อถึงลำดับการได้เดินทางไปหรือมีเงินครบกำหนด มีความพร้อมทั้งสุขภาพ และจิตใจแล้ว ผู้ประสงค์เดินทางก็จะ สามารถเลือกบริษัท ห้างหุ้นส่วนผู้ประกอบการได้อย่างอิสระ

๖.๒ ปัญหาของผู้ประกอบการบางรายเมื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ประสงค์ที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์แล้วเมื่อไม่สามารถนำผู้ประสงค์เดินทางไปแสวงบุญได้จึงมีการลดยแพผู้แสวงบุญ

๖.๒.๑ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์ ต้องใช้มาตรการการลงโทษผู้ประกอบการอย่างเด็ดขาด เช่นการลงโทษโดยยึดใบอนุญาต หรือปิดบริษัทเป็นต้น

๖.๒.๑ ควรกำหนดให้การชำระเงินของผู้ประสงค์เดินทาง แสดงความจำนงต้องการเดินทาง ด้วยการแสดงบัญชีเงินฝากธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หรือสหกรณ์อิสลาม เป็นต้น หรือการแสดง Statement แทนการชำระด้วยเงินสด

๖.๓ ปัญหาที่พักของผู้แสวงบุญ

ถ้าหากกำหนดมีเจ้าหน้าที่กงสุลด้านกิจการฮัจย์ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ (Hajj attaché) ประเทศซาอุดีอาระเบีย สามารถดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ และการกำหนดราคาเรียกเก็บค่าเช่าที่พักที่สอดคล้องกับสภาพ และระยะทางที่ห่างจากสถานประกอบศาสนกิจ เช่น

ระยะทาง ไม่เกิน ๕๐๐ เมตร มีราคาระดับหนึ่ง

ระยะทาง ๕๐๑ - ๑,๐๐๐ เมตร อีกราคาระดับหนึ่ง

ระยะทาง ๑,๐๐๑ - ๑,๕๐๐ เมตร อีกราคาระดับหนึ่ง

ระยะทาง ๑,๕๐๑ - ๒,๐๐๐ เมตร อีกราคาระดับหนึ่ง

ระยะทาง ๒,๐๐๑ เมตร เป็นต้น ไปต้องมีหนังสือสัญญาการเช่ารถ หรือยานพาหนะรับส่ง

๖.๔ ปัญหาความเป็นอยู่ของผู้แสวงบุญ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ กรมการศาสนา คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์ ต้องใช้มาตรการเด็ดขาดและยึดถือตามเงื่อนไข ข้อที่ ๘ กฎกระทรวง ที่ใช้บังคับกับระเบียบบ้านที่สำรองให้สุญยาดเข้าพักอาศัย ตามมติของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซาอุดีอาระเบีย ที่ ๑๐๘๒ ลว. ๒๐/๓/ส.ศ. ๑๔๐๕ ดังนี้
เงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีในที่พักของสุญยาด

๑. โครงสร้างอาคารทั้งอาคารแบบเก่าและอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กต้องปลอดภัย และถูกออกแบบเพื่อให้สามารถรับน้ำหนักได้ และไม่มีภายนอกส่วนใดชำรุด

๒. ห้องพักต้องหันหน้าออกถนน หรือที่โล่งระหว่างอาคาร

๓. พื้นที่สำหรับสุญยาดแต่ละคนจะต้องไม่น้อยกว่า ๓.๕๐ ตารางเมตร. ในอาคารเช่าที่พักในมักกะฮ์ และ พื้นที่ ๔.๐๐ ตารางเมตรในอาคารเช่าที่พักในมาดีนะฮ์ และจะต้องไม่ใช่ห้องโถง ห้องครัว และทางเดินเป็นที่พักของสุญยาด

๔. ต้องจัดให้มี เครื่องทำน้ำเย็นไฟฟ้า ชั้นละ ๑ ตัว หากมีห้องชุด (ซีเกาะฮุ)เกินกว่า ๔ ห้องชุด ต้องเพิ่มจำนวนเครื่องทำน้ำเย็นอีกหนึ่งเครื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีแก้วกระดาษสำหรับดื่ม

๕. ต้องจัดให้มีเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสมขนาดห้องพัก

๖. ต้องจัดให้มีถังขยะที่เพียงพอ ในอัตราถังขยะพลาสติก ขนาดเล็กหนึ่งถังทุกห้อง และถังขยะขนาดใหญ่พร้อมฝาปิดหนึ่งถังต่อหนึ่งห้องชุด พร้อมทั้งต้องจัดหาถุงพลาสติกใส่ขยะให้ด้วย

๗. จะต้องควบคุมจำนวนสูยชาติให้ตรงกับจำนวนที่ระบุในใบอนุญาต (ตั๋วระยะสุ) และต้องติดสติ๊กเกอร์แสดงจำนวนสูยชาติตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ที่ห้องพักทุกห้อง

๘. ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องชุด บันได ทางเดินในอาคาร และที่โล่งระหว่างอาคาร จะต้องรักษาความสะอาดตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๙. ต้องจัดให้มีถังดับเพลิง (ชนิดผงเคมี) ขนาด ๕ กก. หนึ่งถังต่อ หนึ่งห้องชุด พร้อมถังดับเพลิง (ชนิดผงเคมี) ขนาดไม่น้อยกว่า ๘ กก. ที่ทางเข้าอาคารทุกอาคาร พร้อมอุปกรณ์ความปลอดภัยอื่นๆ ที่สำนักงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กำหนด

๑๐. ห้องชุดทุกห้องต้องมีห้องครัว พร้อมอ่างล้าง พัดลมระบายอากาศ ท่อน้ำทิ้งในครัว จะต้องไม่รั่ว ชำรุด

๑๑. หน้าต่างห้องพัก และห้องน้ำ ต้องติดมุ้งลวดป้องกันแมลงเข้า

๑๒. ห้องพักต้องมีระบบถ่ายอากาศที่ดี ด้วยพัดลมระบายอากาศที่ยังใช้งานได้ สำหรับอาคารเก่าต้องแล้วแต่ความสามารถทางเทคนิค

๑๓. การให้แสงสว่างแก่ทุกส่วนของอาคารต้องเพียงพอ

๑๔. การต่อไฟฟ้าในอาคารต้องใช้ท่อที่มีฉนวนกันไฟ

๑๕. บ่อเก็บน้ำในอาคารต้องปลอดภัยและต้องฉาบปูนภายใน การใช้ถังน้ำในที่สูง ต้องเป็นถังน้ำที่ทำมาจากใยแก้ว (ไฟเบอร์กลาส) หรือวัสดุอื่นที่ไม่เกิดสนิม หรือไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๑๖. ถังน้ำใต้ดินต้องมีฝาปิดอย่างแข็งแรง และอยู่สูงจากพื้นดิน มีกุญแจปิด มีลูกลอย และจะต้องอยู่ห่างจากแหล่งที่มีสิ่งสกปรก

๑๗. บันได ลิฟท์ ทางเดินภายในและภายนอกอาคารต้องตรงตามแบบแปลน ลิฟท์ต้องมีความปลอดภัย และต้องหยุดทุกชั้น ต้องมีสัญญาซ่อมบำรุงอยู่กับบริษัทที่เกี่ยวข้องด้านนี้

๑๘. อาคารแบบเก่า จะต้องใช้ระเบียบทั้งด้านเทคนิค สุขอนามัย และด้านความปลอดภัยตามที่ระบุข้างต้นทั้งหมด จะได้รับรายการยกเว้นจากเงื่อนไข การก่อสร้างอย่างสมบูรณ์แบบที่กำหนดแก่อาคารแบบใหม่

๖.๕ ปัญหาด้านยานพาหนะ

ควรกำหนดเป็นระเบียบ โดยที่ผู้ประกอบการรายใดสามารถจัดที่พักที่ห่างไกลได้เนื่องจากมีราคาถูกลงหลายเท่าทวี แต่ต้องกำหนดเป็นระเบียบการเข้าบ้าน สำหรับระยะทาง ๒,๐๐๑ เมตร ขึ้นไปหรือเป็นที่พักรอบนอกเมืองมักกะฮ์ นั้นต้องมีหนังสือสัญญาการเช่ารถ หรือยานพาหนะรับส่ง ประกอบหลักฐานในการยื่นขอวีซ่า

๑. ปัญหาที่เกิดจากพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. ๒๕๒๔

คณะอนุกรรมการได้เสนอมาตรการแก้ไขทางกฎหมายโดยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมกิจการฮัจย์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ โดยให้มีกองทุนส่งเสริมกิจการฮัจย์เป็นกองทุนหมุนเวียนในสำนักงานส่งเสริมกิจการฮัจย์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อกิจการฮัจย์

๘. ปัญหาอื่น ๆ

- ปัญหาผู้แสวงบุญบางส่วนติดค้างอยู่ที่πί้นเนื่องจากไม่มีเครื่องบินในการเดินทาง

ควรมีการกำชับบริษัทผู้ประกอบการว่า การทำสัญญากับสายการบินต่าง ๆ ควรจะต้องใช้ความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้แสวงบุญเป็นสิ่งสำคัญและคำนึงถึงมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องของการบินเช่าเหมาลำ

อภิธานศัพท์

กฎบะฮ์: คือคำอบรมหรือธรรมเทศนาที่กล่าวก่อนละหมาดวันศุกร์ หลังละหมาดวันอีด และละหมาด ชุมนันต์ หรือชุนนะฮ์ อื่นๆ

ขาริอะฮ์: หมายถึงกฎหมายอิสลามซึ่งมีที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอาน และจากวจนะและแบบฉบับของ นบีมุฮัมมัด

ชุนหนี่: คือ คำที่ชาวไทยเรียกมุสลิมส่วนใหญ่ในประเทศไทยซึ่งเพี้ยนมาจากชุนนะฮ์

ชุนนะฮ์: คือแนวทางการปฏิบัติทางศาสนาของศาสดา

คะโตะฮ์ยุดิธรรม: หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งตุลาการร่วมในการพิจารณาความในเรื่องครอบครัวและ มรดกของมุสลิมในศาลสถิตยยุติธรรม (นับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๕

ตาคีกา: คือ การจัดเรียนการสอนศาสนาอิสลามให้แก่เด็กมุสลิมระดับประถมศึกษาในวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือในตอนเย็นของวันธรรมดา โดยมักจะใช้สถานที่ของมัสยิดซึ่งจัดการบริหารโดยชุมชน ในปัจจุบันเรียกว่าศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาคีกา) ซึ่งจัดอยู่ในการศึกษานอกระบบ

โตะครู: คือ คำเรียกครูสอนศาสนาในสถาบันศึกษาปอเนาะ มาจากคำว่า “ตฺวานกูรู” ซึ่งแปลว่า “ท่านครู” ในภาษามลายูเรียกว่า “โตะกูรู”

ถือศีลอด: เป็น ๑ ใน ๕ ประการของหลักปฏิบัติ ภาษาอาหรับใช้คำว่า อัศศิยาม แปลว่าการละเว้นการระงับ ยับยั้ง หมายถึงการละเว้นการกิน ดื่ม เพศสัมพันธ์ การยับยั้งอารมณ์ต่างๆ และ อยู่ใน ความ สำรวมในสัมผัสต่างๆ โดยเริ่มแต่ขำรุ่งจนถึงถึงย่ำค่ำ มุสลิมที่บรรลุนิติภาวะต้องถือศีลอดหนึ่ง เดือนในแต่ละปีในเดือนรอมฎอนซึ่งเป็นเดือนที่ ๙ ของฮิจเราะฮ์ศักราชที่นับตามจันทร์คติ ดังนั้น เดือนรอมฎอนจึงหมุนเวียนไปอยู่ในทุกฤดูกาล มุสลิมไทยบางส่วนใช้คำว่า “ถือบวค” ส่วนภาษา มลายูใช้คำว่า “ปอชอ”

นะญิส: หมายถึง สิ่งที่ไม่สะอาดซึ่งจำเป็นต้องชำระให้สะอาดตามศาสนบัญญัติ

บาบอ: คือ คำเรียกเจ้าของสถาบันศึกษาปอเนาะหรือเป็นคำเรียกพ่อ เรียกโตะครู เรียกผู้อาวุโสที่ประกอบพิธี ฮัจญ์แล้ว

ปอเนาะ: แปลว่าบ้านหลังเล็กๆ ลักษณะเป็นกระท่อม ปอเนาะจึงเป็นคำที่เรียกสถานศึกษาของชาวมุสลิมใน คาบสมุทรมลายู ซึ่งผู้เรียนจะอยู่ประจำที่กระท่อมที่รายล้อมสถานศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปอเนาะเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ปอเนาะส่วนหนึ่งได้จดทะเบียนเป็น โรงเรียนราษฎร์ สอนศาสนาอิสลาม โดยสอนทั้งสายศาสนาและสายสามัญ ส่วนปอเนาะดั้งเดิมได้จดทะเบียนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ เรียกว่าสถาบันศึกษาปอเนาะสอนศาสนาอิสลามจำนวน ๑๖ รายวิชา จัดเป็น การศึกษานอกระบบ

ผู้ประกอบการฮัจย์ : ผู้ประกอบกิจการใดๆที่เกี่ยวกับการเดินทางของชาวไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามเพื่อไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

มัสยิด: คือศาสนสถานที่มุสลิมใช้เป็นที่ละหมาด โดยถือว่าเป็นบ้านของพระเจ้า มุสลิมเมื่อตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใดจะสร้างมัสยิดไว้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มัสยิดนอกจากจะมีการหน้าที่ทางศาสนา แล้วมีการหน้าที่ทางวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองในประเทศไทย มัสยิดที่จดทะเบียนแล้วมีจำนวน ๓๕๐๗ มัสยิด ในจำนวนนี้เป็นมัสยิดที่อยู่ใน ๑ จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึง ๑๖๘๗ มัสยิด

มลายู: เป็นคำที่ใช้เรียกคาบสมุทร เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และภาษา สำหรับภาษามลายูที่ใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่า ภาษามลายูถิ่น ซึ่งมีสำเนียงแตกต่างจากภาษามลายูกลาง

มลายูปัตตานี: หมายถึง คนเชื้อสายมลายูที่อาศัยในดินแดนปัตตานีดั้งเดิม ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ อีก ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และนาทวี ในปัจจุบัน ทั้งนี้ มีการสันนิษฐานว่าจะครอบคลุมบริเวณพื้นที่มากกว่านี้

มุสลิม: คือคำที่ใช้เรียกผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้ครองเรือนและผู้ครองธรรม โดยมุสลิมต้องปฏิบัติตนอยู่ในหลักคำสอนที่สำคัญ ๑ ประการคือ

๑) หลักศรัทธา มุสลิมต้องมีความศรัทธา ๖ ประการคือศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวคืออัลลอฮ์ ในบรรดามลาอิกะฮ์ ในบรรดาศาสนทูต ในคัมภีร์ที่สำคัญ ในวันแห่งการพิพากษา หรือวันสิ้นโลก และกฎกำหนดศกาวการณ์จากพระเจ้า

๒) หลักปฏิบัติ ๕ ประการคือ การปฏิบัติตามคำปฏิญาณว่าอัลลอฮ์เป็นพระเจ้าองค์เดียว และมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตจากพระองค์ การละหมาดวันละ ๕ เวลา การถือศีลอดปีละหนึ่งเดือนในเดือนรอมฎอน การบริจาคซะกาตแก่คน ๘ ประเภท และการประกอบพิธีฮัจย์ ณ นครมักกะฮ์ สำหรับผู้ที่มีความพร้อม

๓) หลักความขำเกรงโดยมีความตระหนักว่าจริยธรรม คุณธรรม และการปฏิบัติทุกอย่างกระทำต่อหน้าพระเจ้าและพระเจ้าทรงเห็น ทรงรู้ในพฤติกรรมนั้นอยู่ทุกขณะ

เราะฎะฮ์: คือ สถานที่อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด

ละหมาด: เป็นสำเนียงไทยที่เพี้ยนมาจากภาษาอูรดูว่า นมาซ ภาษาอาหรับเรียกว่า อัศเศาะลาฮ์ ส่วนภาษามลายูใช้คำว่า ซัมมะฮ์ซัง หรือ สะมะฮัง

ละหมาดวันศุกร์: คือการละหมาดรวมกันที่มัสยิดหรือที่ใดที่หนึ่ง ในช่วงกลางวันของวันศุกร์ โดยมีการกล่าวคุฏบะฮ์ หรือธรรมเทศนาก่อน ละหมาดนี้บังคับเฉพาะผู้ชาย

ละหมาดวันอีดี: ในอิสลาม มีวันสำคัญซึ่งเป็นวันรื่นเริงอยู่ ๒ วัน คือวันอีดีลฟิตรี คือ วันเฉลิมฉลองหลังจากเสร็จสิ้นการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และวันอีดีลอัฎฮา คือ วันเฉลิมฉลองเนื่องในพิธีฮัจย์ วันทั้งสอง เรียกสั้นๆว่า วัน“อีดี” มุสลิมภาคกลางเรียกว่า “วันออกบวช” และ “วันออกฮัจย์” ภาษามลายูใช้คำว่า “ฮารีรายอปอซอ” และ “ฮารีรายอฮัจย์” ในวันดังกล่าว มุสลิมจะไปละหมาดอีครวมกันที่มัสยิด และมีการเยี่ยมเยียนขออภัยกัน ให้พรแก่กัน

สภาชุรอ: คือ คณะบุคคลที่แต่งตั้งโดยผู้นำเพื่อทำหน้าที่ในการตัดสินใจต่อกรณีต่างๆของบ้านเมือง

อัลกุรอาน: คือคัมภีร์ที่พระเจ้าประทานให้แก่มนุษย์ชาติ ผ่านนบีมุฮัมมัดด้วยภาษาอาหรับที่มีความไพเราะห์ซึ่งมุสลิมถือเป็นธรรมนูญสูงสุดแห่งชีวิต ในคัมภีร์ได้กล่าวถึงศาสตร์ต่างๆและความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ ๓ สิ่งคือ ความสัมพันธ์กับพระเจ้า กับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จุฬาราชมนตรี (ต่วนสุวรรณศาสตร์) ถอดใจความคัมภีร์ออกเป็นภาษาไทย จึงทำให้ชาวไทยมุสลิมที่ไม่สามารถแปลภาษาอาหรับได้เอง ได้ทราบใจความของคัมภีร์ และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เช่น ในคัมภีร์ กุรอานสอนไว้ในเรื่อง การรักษาความยุติธรรม ความอดทน การอภัย การให้เกียรติและอยู่ร่วมกัน ในความหลากหลาย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หลักเศรษฐกิจศาสตร์ รวมทั้งการแต่งกายและการรับประทานอาหาร เป็นต้น

อิหม่าม: คือ ผู้นำ หมายถึงผู้นำในการบริหารปกครองชุมชนมุสลิม ที่มีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง และหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่นำในการละหมาดรวมกันหลายคน ส่วนโต๊ะอิหม่าม เป็นคำเรียกเพื่อเป็นการให้เกียรติยิ่งขึ้น

อิสลาม: คือนามเรียกศาสนาที่มีนบีมุฮัมมัด เป็นศาสนทูตจากพระเจ้า ทำหน้าที่ประกาศศาสนา โดยผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่ามุสลิม ซึ่งคำทั้งสองมาจากรากศัพท์เดียวกันที่มีความหมายว่าสันติ นอกจากนั้นอิสลามยังเป็นวัฒนธรรมหรือวิถีในการดำเนินชีวิตของมุสลิม ซึ่งมุสลิมจะอยู่ในสถานภาพของผู้ครองเรือน และผู้ครองธรรม เพราะในอิสลามไม่มีนักบวช

ออฆามาญ: เป็นคำภาษามลายู ซึ่งใช้เรียกคนมลายูและเป็นมุสลิม คือชาวไทยมุสลิมในปัจจุบัน

ออฆะซ็อยเย: เป็นคำภาษามลายู ซึ่งใช้เรียกคนสยาม และเป็นพุทธ หรือชาวไทยพุทธในปัจจุบัน

อูตต้าต: คือ คำที่ใช้เรียกครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เป็นชาย ส่วนครูผู้หญิง เรียกว่า อูตต้าชะฮ์

ฮาลาล: หมายถึง สิ่งที่เป็นอนุมัติ เช่นมุสลิมต้องรับประทานอาหารฮาลาล ซึ่งหมายถึง อาหารที่อนุมัติให้รับประทานได้ เช่น สัตว์ที่ผ่านการเชือดโดยกล่าวนามพระเจ้า (อัลลอฮ์) ส่วนอาหารที่ไม่อนุมัติ เช่น สัตว์ที่ไม่ได้ผ่านการเชือดดังกล่าว สุกร สุรา ฯลฯ

ฮัจญ์: เป็นหลักปฏิบัติข้อสุดท้ายใน ๕ ข้อที่เป็นข้อบังคับเฉพาะมุสลิมที่มีความสามารถ (ทั้งร่างกายและทรัพย์สิน ตลอดจนมีความปลอดภัยในการเดินทาง) ต้องปฏิบัติโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติในช่วงเวลาที่กำหนด ณ สถานที่ต่างๆในนครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อนึ่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานใช้คำว่า ฮัจญ์

ฮัจญัจ: ผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

